

Monika Wysocka

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
mo.wysocka@amw.gdynia.pl

DEFINICJA MUTACJI I EWOLUCJI TERRORYZMU ISLAMSKEGO W XXI WIEKU

STRESZCZENIE

Terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego został zidentyfikowany stosunkowo dawno. Autorka w artykule starała się usystematyzować definicję pojęciową ewolucji i mutacji terroryzmu islamskiego na przykładzie zależności pomiędzy dwiema największymi islamskimi organizacjami terrorystycznymi Al-Kaidą oraz Islamskie Państwo w Iraku i Lewacie. Aby przedstawić to zagadnienie wyłoniona została definicja terroryzmu islamskiego oraz umiejscowienie jego w islamie dla podkreślenia, że religia dla terrorystów jest swego rodzaju bezpodstawnym usprawiedliwieniem ich działań. Różnice pomiędzy ewolucją i mutacją zagrożenia jakim bezwzględnie jest terroryzm, przedstawiono dzięki pogłębionej analizie historycznej zjawiska. W wyniku czego jednoznacznie stwierdzono, że obecny obraz zawdzięcza on długotrwałej ewolucji. Z drugiej strony zaobserwowano, że od lat 70-tych XX wieku dominują przede wszystkim islamskie organizacje terrorystyczne. One zaś przede wszystkim ciągle mutacją w swoim kształcie pozostawiając główny trzon niezmienny, co zostało przedstawione dzięki porównaniu Al-Kaidy i ISIS. Równocześnie wskazano czynniki mutagenne mające wpływ na zachodzenie procesu mutacji, wykluczając tym samym ewolucję. W konsekwencji stwierdzono, iż mutacja może być silniejszym tworem od swojego protoplasty. Jak również podkreślono niezasadność stosowania dwóch terminów wymiennie, gdyż definiują inne zjawiska. Mimo, że mutacja jest czynnikiem składowym ewolucji. Ostatecznie podkreślono, że tę teorię można zastosować do wszystkich rodzajów terroryzmu, co świadczy o jej uniwersalności.

Słowa kluczowe:

ewolucja, mutacja, definicja, islamski terroryzm, Al-Kaida, ISIS.

Określenie definicji terroryzmu islamskiego i umiejscowienie go w religii

Terroryzm w XXI wieku stał się jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa społecznego w wymiarze globalnym. Pomimo zaangażowania sił i środków w walkę z nim poszerza on swe kręgi oddziaływania i nieustająco się rozwija. Szczegółowa ocena skali problemu oraz jego obrazu

jest możliwa dopiero po określeniu definicji pojęciowej zjawiska. Ponieważ w literaturze specjalistycznej nie ma jednej, która opisywałaby terroryzm przekrojowo i uwzględniała całe spektrum przypadków kryjących się pod tym terminem. Określenie jej jest stosunkowo skomplikowane, gdyż terroryzm na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat bardzo się zmieniał i ciągle podlega temu procesowi. Główna różnica pomiędzy występującymi obecnie odmianami terroryzmu wynika z przyczyn i motywacji jakimi kierują się sprawcy zamachów oraz ich przynależności społecznej np. islamskiej, prawicowej czy lewicowej. W artykule jako ogólną definicję terroryzmu przyjęto, że „terroryzm to wywołująca lęk metoda powtarzalnych aktów przemocy, motywowana politycznie, stosowana przeciwko celom niewalczącym, gdzie, w odróżnieniu od innych form przemocy politycznej, bezpośredni cel ataku nie jest celem głównym. Cele bezpośrednie wybierane są losowo (oportunistycznie) lub selektywnie (cele reprezentatywne bądź symboliczne) i służą jako generatory komunikatów. Terroryzm jest zatem formą manipulacji psychologicznej i formą opartej na przemocy komunikacji pomiędzy terrorystami a ich audytorami, za pośrednictwem ofiar. Audytoria mają przy tym stać się obiektem terroru (gdy chodzi o zastraszenie), żądań (gdy chodzi o wymuszenie) lub uwagi (gdy chodzi o propagandę)”¹. Mimo kompleksowości wybranej definicji i tego, że obejmuje ona istotę obrazu terroryzmu w XXI wieku, to należy wskazać jakich elementów w niej zabrakło. Dzięki czemu będzie możliwe zarysowanie różnicy w ewolucji i mutacji tego zjawiska. Przede wszystkim autorka zajmować się będzie terroryzmem religijnym i ideologicznym – doprecyzowując tzw. terroryzmem islamskim – czyli najszybciej rozwijającym się rodzajem tego zagrożenia, który przez ostatnie dwie dekady zdominował pozostałe i stał się tym najbardziej powszechnym. Istotnymi cechami składowymi terroryzmu islamskiego, których zabrakło w wyżej zamieszczonej definicji, jest przede wszystkim:

- używanie mediów a w szczególności tych społecznościowych i manipulowanie nimi uznając je za główne źródło rozgłosu swej działalności;
- posługiwanie się symboliką islamską – podczas dokonywania ataków czy wykonywania egzekucji na tzw. niewiernych. Wśród nich wyróżnić należy flagę, Koran, charakterystyczne stroje i niszczenie dorobku kulturowego wyznawców innych religii;
- działanie w ukryciu – czyli w głębokiej konspiracji.

Istotny jest również stosunek terrorystów do ich samych oraz określania tym terminem. „W swoich wystąpieniach przeznaczonych dla opinii pu-

---

¹ B. Bolechów, *Terroryzm – aktorzy, statyści, widownie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 9.

blicznej określają się mianem bojowników lub partyzantów, którzy zostali zmuszeni do walki o swoją wolność, przekonania i wiarę. Natomiast swoich oponentów określają mianem terrorystów, którzy zagrozili ich wolności oraz wymusili ich postępowanie². Celem zamachowców jest zmiana swojego wizerunku w społeczeństwie i zachwianie przekonania w nim, o ponoszeniu całkowitej winy zaistniałych oraz mogących zaistnieć zdarzeń, będących wynikiem ataków terrorystycznych przeprowadzanych przez nich. Ostatnią wyróżnioną cechą jest określenie terroryzmu mianem zagrożenia asymetrycznego, co pozwoli na wyjaśnienie, dlaczego zapobieganie i zwalczanie temu zjawisku jest tak trudne – a może nawet niemożliwe. Aby wyjaśnić co autorka ma na myśli przytoczona zostanie jej definicja. „Oznacza to zastosowanie przez podmiot lub podmioty, słabsze od przeciwników i niezdolne do prowadzenia otwartego konfliktu, metod i środków niekonwencjonalnych, wykorzystujących największe słabości atakowanego, uniemożliwiających lub utrudniających zastosowanie posiadanego potencjału obronnego³. Powyższa definicja ma na celu ukazać, że terroryzm jest zjawiskiem bezsilnym w stosunku do konwencjonalnych metod walki, stosowanych przez państwa i organizacje międzynarodowe. Dlatego też terroryści nie angażują się w działania typowo militarne praktykowane przez ich oponentów. Jednakże środki niekonwencjonalne oraz działanie oparte na zaskoczeniu i nieprzewidywalności prowadzi do skutecznego osiągnięcia celów zamierzonych przez nich. W konsekwencji stanowi to realne i poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego, czego dowodem są ataki terrorystyczne przeprowadzone w ostatnim czasie we Francji i Belgii.

Za istotne uznaję wyłonienie definicji pojęciowej terroryzmu islamskiego czego próbę podjęłam określając go działaniem mającym na celu doprowadzenie do konfrontacji tzw. świętej wojny pomiędzy cywilizacją wschodu i zachodu. Działanie te motywowane jest brakiem zgody na zmiany jakie prowadzi za sobą cywilizacja zachodnia, która działa w sprzeczności z religijnym fundamentem cywilizacji Bliskiego Wschodu. Ponadto stanowi swego rodzaju misję powierzoną przez Allacha wyznawcom islamu, którzy mają za zadanie walkę z niewiernymi. Wykorzystywane są do tego działania asymetryczne, identycznie jak w przypadku każdego innego rodzaju terroryzmu, umotywowane doktryną religijną a nie polityczną. „Frazeologia religijna, początkowo być może traktowana poważnie, staje się tylko zasłoną dymną, służącą pozyskiwaniu zwolenników, a także swojego rodzaju legity-

---

² Autorka przyjmuje tu nieco zmodyfikowaną wersję Marii Tomczak, zob. Tomczak M., *Ewolucja terroryzmu – sprawy, metody, finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 7.

³ M. Madej, *Globalizacja zagrożeń asymetrycznych*, [w:] E. Haliżak, R. Kuźniar, I. Symonides (red.), *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, Warszawa 2004, s. 222.

mizacji terroryzmu”⁴. Terroryzm islamski jest nierozzerwalnie związany z fundamentalizmem islamskim, który jest rodzajem fundamentalizmu religijnego i opiera się przede wszystkim na wyższości islamu nad życiem świeckim oraz innymi religiami. W swoich działaniach ma na celu utworzenie państwa islamskiego, którego funkcjonowanie będzie oparte o prawo koraniczne, czyli szariat⁵. Nie dopuszcza on możliwości zmodernizowania islamu czy prowadzenia dialogu z odmiennymi koncepcjami, koncentruje się na zwalczaniu innowierców (niewiernych) oraz państw zachodnich. Oczywiście jest fakt, że większość wyznawców islamu nie ma nic wspólnego z terroryzmem ani fundamentalizmem. Jednakże trzeba podkreślić, że sama religia sprzyja radykalnym poglądom, co w bardzo dobry sposób wyjaśnia stwierdzenie, iż „islam jest nie tylko religią, lecz nade wszystko – wyznacznikiem tożsamości kulturowej; określa afiliacje grupowe i odniesienia przestrzenne (pochodzeniowe) oraz czasowe. Kwestie te stają się szczególnie ważne w czasie kryzysów oraz napięć i kierują się własną dynamiką w tym sensie, że odchodzenie od praktykowania islamu jako kultu religijnego nie oznacza odchodzenia od islamu jako tożsamości kulturowej”⁶.

Historia kształtowania się terroryzmu wśród zagrożeń dla bezpieczeństwa

Precyzyjne wyjaśnienie czym dokładnie jest terroryzm i dlaczego obecnie przyjął taką a nie inną formę, będzie możliwe tylko wtedy, gdy scharakteryzowany zostanie proces kształtowania zjawiska na przestrzeni wieków i wyłaniania jego rodzajów. Ponadto zidentyfikowanie, kiedy oraz jaki czynnik wpłynął na zdominowanie całego zagrożenia przez tzw. terroryzm islamski fundamentalistyczny.

Powszechnie identyfikuje się początek terroryzmu z drugą połową XX wieku. Jednakże ma on dużo dłuższą i bardziej skomplikowaną historię. Faktycznie pierwsze akty tego typu miały miejsce już w czasach starożytnych. Terroryzm wykorzystywany był przez Sykariuszy w działaniach skierowanych przeciwko Rzymianom oraz sprzymierzonych z nimi Żydami, a miał służyć przede wszystkim jako narzędzie do osiągnięcia celów o charakterze politycznym. Sykariusze mordowali swoich przeciwników przede

---

⁴ M. Tomczak, *Ewolucja terroryzmu – sprawcy, metody, finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 119.

⁵ M. Sadowski, *Islam. Religia i prawo*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017.

⁶ A. Przymies, *Muzułmanie w Europie*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2005, s. 349.

wszystkim podczas świąt i zgromadzeń, pojawiając się w tłumie i sztyletując ich, a następnie znikając. W konsekwencji ich działań „pozostał po nich mit skutecznej walki prowadzonej za pomocą terroryzmu”⁷.

Również średniowiecze jako okres w historii nie było wolne od tego typu działań. Najsłynniejszą grupą terrorystyczną w tamtym czasie stanowili Asasyni, których działania jako bojowników islamskich, skoncentrowane były na zwalczaniu niewiernych. Ich najważniejszym celem było unicestwienie krzyżowców, którzy najeżdżali ziemie arabskie. Trzeba dodać, że uważali się za wysłanników Allacha, a morderstwa dokonywane przez siebie za akty religijne, mające na celu obronę islamu. Określali się mianem męczenników, których działania doprowadzą do zbawienia i rajy (w taki sam sposób później będą siebie traktować członkowie Al-Kaidy i tzw. Państwa Islamskiego). Z całą pewnością można stwierdzić, że Asasyni dali początek terroryzmowi islamskiemu, ponieważ zainicjowali go i stanowili protoplastów dla swoich odpowiedników XX i XXI wieku, czyli terrorystów czy bojowników Al -Kaidy i tzw. Państwa Islamskiego, którzy w swoich wystąpieniach odwołują się do historycznych bojowników.

Ważnym momentem w dziejach terroryzmu była XVIII wieczna rewolucja francuska, podczas której została rozpowszechniona i spopularyzowana definicja tzw. wielkiego terroru utożsamianego z charakterystyką sprawowania władzy przez Maksymiliana Robespierre’a. Oznaczało to, że terror stanowił sposób umacniania i podtrzymywania władzy państwa. Wykorzystywanie go było usprawiedliwiane, jako mające na celu „stworzenie nowego lepszego społeczeństwa, zaprowadzenie sprawiedliwości, wolności, równości i braterstwa – podkreślano, jednakże, że wolność nie dotyczyła wrogów”⁸. Jednakże należy podkreślić, że te działania nie były równoznaczne z terroryzmem, a jedynie terrorem - czyli stosowaniem przemocy jako środka do osiągnięcia zamierzonych celów politycznych. Jak wiadomo później terror będzie wykorzystywany do działań przez organizacje terrorystyczne jako główny element ich działania.

Natomiast przełom XIX i XX wieku to rozwój terroryzmu jako mechanizmu mającego na celu bunt przeciwko tyranii władzy państwowej i miał on całkowicie świecki charakter. Stanowił przeciwwagę do tego mającego miejsce podczas rewolucji francuskiej. W efekcie działań w tym okresie przeprowadzono zamach terrorystyczny na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda Habsburga i jego żonę Zofię von Chotek, który był jednym z bezpośred-

---

⁷ M. Tomczak, *Ewolucja terroryzmu – sprawy, metody, finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 33.

⁸ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwo Editions Spotkania, Warszawa 2015, s. 15-16.

nich powodów wybuchu I wojny światowej. Warto również wspomnieć o zamachu na francuskiego ministra spraw zagranicznych Louisa Barthou i króla Jugosławii Aleksandra. „Spowodował on powstanie 16 listopada 1937 roku dwóch konwencji o przeciwdziałaniu terroryzmowi i karaniu za czyny terrorystyczne oraz o utworzeniu Międzynarodowego Sądu Karnego – nie weszły w życie, ponieważ zbyt mała liczba państw je ratyfikowała”⁹. Mimo to zasygnalizowane zostało, że w najbliższej przyszłości sprawa powróci i metody prawne prowadzące do rozwiązania problemu terroryzmu będą niezbędne. Nadmienić również należy, że zamachowcy z tamtego okresu sami siebie określali mianem terrorystów. Wynikało to z faktu, że symbolizowali bohaterów walki z aparatem państwowym i cieszyli się społecznym poparciem. W odróżnieniu od obecnych czasów słowo terrorysta nie miało wydźwięku pejoratywnego, kojarzyło się z działaniem na rzecz obywateli.

Początek XX wieku to czas rozwoju terroryzmu skrajnie pravicowego, nacjonalistycznego oraz separatystycznego. Najbardziej charakterystyczną pravicową organizacją terrorystyczną był działający wtedy amerykański Ku-Klux-Klan. U jej podłoża leżały przede wszystkim poglądy rasistowskie, a członkowie posługiwali się ideologią wyższości jednej rasy nad drugą. Ataki kierowali przeciwko ludności kolorowej oraz wspierającym lub pomagającym im białym amerykańcom. Terroryzm nacjonalistyczny za to rozwijał się na kontynencie europejskim. Położona w Irlandii Północnej prowincja Ulster za pomocą terroryzmu dążyła do ponownego przyłączenia się do Irlandii. Wtedy też zaczęła funkcjonować separatystyczna Irlandzka Armia Republikańska (IRA), której celem nadrzędnym było ponowne zjednoczenie Irlandii i utworzenie suwerennego państwa. Identyczne dążenia prezentowała organizacja terrorystyczna Kraj Basków i Wolności (ETA), działająca na terenie Hiszpanii. Obydwie organizacje zawiesiły swoją działalność zbrojną, pierwsza w 2005 roku a druga w 2006 roku.

W latach 30-tych oraz okres II wojny światowej to powrót terroryzmu, jako narzędzia aparatu władzy. Państwa totalitarne głównie Włochy, Niemcy i Rosja za jego pomocą zastraszały swoich przeciwników politycznych i przejmowały władzę. Terroryzm miał także zapobiegać ewentualnym buntom i był składnikiem sprawowania władzy przez Stalina, Hitlera czy Mussoliniego.

Po II wojnie światowej terroryzm zmienił się powtórnie w element walki narodowo-wyzwoleńczej. Europejskie kolonie w Afryce, Azji i na Bliskim Wschodzie dążąc do uzyskania niepodległości, stosowały go jako metodę walki o niepodległość. „W tym właśnie okresie pojawiły się pierwsze problemy w identyfikacji znaczenia terminów: terroryzm – walka narodowo-

---

⁹ Opracowane na podstawie – <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/konwencje.php>, [dostęp: 10.05.2018].

wyzwoleńcza, czy też terrorysta – bojownik o wolność”¹⁰. Z całą pewnością to nazewnictwo przyjęli członkowie Al-Kaidy jak i tzw. Państwa Islamskiego. Równocześnie wielu obywateli państw muzułmańskich od tamtej pory postrzega organizacje terrorystyczne w zupełnie odmienny od tego jaki mają one rzeczywisty charakter.

Początki terroryzmu z jakim mierzy się społeczeństwo w XXI wieku, miały miejsce już w latach 70-tych poprzedniego stulecia. To właśnie wtedy działania podejmowane przez organizacje terrorystyczne zaczęły mieć charakter globalno-masowy, a opinia publiczna odebrała komunikat, że celem zamachu terrorystycznego może być dowolne miejsce i każdy człowiek na świecie. Dowodem tego były wydarzenia mające miejsce w 1972 roku podczas Letnich Igrzysk Olimpijskich odbywających się w Monachium, kiedy to izraelscy sportowcy wraz z trenerami i policjantem zostali zabici przez terrorystów. W konsekwencji tego zdarzenia „masowo zaczęły powstawać jednostki o charakterze specjalnym”¹¹, które w szczególności przeznaczone zostały do zapobiegania i zwalczania terroryzmu. Obecnie zamachowcy stosują takie same metody, o czym świadczyć mogą próby zamachu w trakcie towarzyskiego meczu pomiędzy reprezentacjami Francji i Niemiec w Paryżu 2015 roku. Był to równocześnie skuteczny komunikat oraz ostrzeżenie dla społeczności międzynarodowej, iż bezpieczeństwo przed zbliżającym się we Francji turniejem piłkarskim EURO 2016 jest zagrożone. Rząd tego państwa wprowadził po tych wydarzeniach zaostrzone procedury bezpieczeństwa, po to, aby zapobiec czynom o charakterze terrorystycznym. W konsekwencji nie doszło do żadnego zamachu w trakcie turnieju. Równocześnie to właśnie w latach 70-tych zaczęły wyłaniać się pierwsze typowo islamskie organizacje terrorystyczne. Pierwszą z nich była Partia Pracujących Kurdystanu, dążąca do powstania suwerennego państwa o nazwie Kurdystan, na terenie, gdzie przebywa kurdyjska większość tzn. w granicach Iraku, Syrii, Iranu i Turcji. Kurdowie ataki terrorystyczne przeprowadzali głównie na terenie Turcji oraz w Republice Federalnej Niemiec. Działania swoje finansowali z handlu podróbkami markowych towarów oraz narkotyków.

Ostatecznie pod koniec XX wieku zaczęły kształtować się najbardziej radykalne islamskie organizacje terrorystyczne. Przede wszystkim zalicza się do nich Hezbollah, Islamską Armię Ocalenia, Hamas, ale przede wszystkim Al-Kaidę, która zmieniła formę i skalę terroryzmu na świecie oraz rozpoczęła nową epokę terroryzmu islamskiego. Działania wszystkich czterech organizacji skoncentrowane były na prowadzeniu dżihadu, rozumianego jako świę-

---

¹⁰ A. Nowakowska-Krystman, *Terroryzm w ujęciu analiz strategicznych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015, s. 70.

¹¹ *Ibidem*, s. 71.

ta wojna z niewiernymi. Jednocześnie to właśnie w tym czasie nastąpił podział terroryzmu na gałęzie, w zależności od tego jaka ideologia była przewodnią dla jego sprawców. Wyróżniono takie rodzaje jak religijny, polityczny, ekoterroryzm, narkoterroryzm, terroryzm kryminalny, terroryzm ekonomiczny czy terroryzm jednej sprawy np. terroryzm antyaborcyjny.

Zdefiniowanie i rozróżnienie pojęcia ewolucji i mutacji terroryzmu

Terroryzm islamski – czyli najbardziej radykalna forma terroryzmu fundamentalistycznego, dominuje na świecie od początku lat 90-tych. Wszystko wskazuje na to, że w tej kwestii nic się w najbliższym czasie nie zmieni. Najpierw najważniejszą organizacją tego typu była Al-Kaida, a teraz jest tzw. Państwo Islamskie. Na podstawie powyższych informacji z całą pewnością można stwierdzić, że dynamiczna ewolucja terroryzmu odbywała się od starożytności i trwała w pełni do lat 90-tych poprzedniego stulecia. Analiza historyczna dziejów terroryzmu pozwoliła na rozróżnienie pojęciowe ewolucji i mutacji terroryzmu. „Zatem ewolucja to proces stopniowych przeobrażeń, zachodzących w budowie danego organizmu, na przestrzeni wieków i rozwoju nowszych bardziej doskonałych form”¹². Co z całą pewnością miało miejsce w przypadku terroryzmu islamskiego i doprowadziło do stworzenia w 1986 roku terminu „nowego terroryzmu”. Stosowany jest on umownie, ale bardzo potrzeby, ponieważ w sposób precyzyjny, opisuje działania takich organizacji jak Al-Kaida czy później powstałe tzw. Państwo Islamskie. „Koncepcja ta zakłada pojawienie się nowych, nieznanych wcześniej lub występujących jedynie sporadycznie cech organizacji terrorystycznych, stwarzających znacznie większe zagrożenie dla społeczności międzynarodowej”¹³. Czym w takim razie jest mutacja i dlaczego ma takie znacznie dla sposobu postrzegania terroryzmu? „Mutacja to częściowa zmiana w budowie danego organizmu, najczęściej jest losowa i nie można przewidzieć jej miejsca oraz czasu wystąpienia. Mutacje odgrywają zasadniczą rolę w ewolucji jako podstawowe źródła zmienności”¹⁴. W tym sensie tzw. Państwo Islamskie jest mutacją dla Al-Kaidy, ponieważ założyciele ISIS podczas tworzenia tej organizacji wzorowali się na Al-Kaidzie. Dlatego też jako organizacje terrorystyczne mają wiele wspólnych cech, ale także różnią się od siebie

¹² Autor przyjmuje tutaj nieco zmodyfikowaną formę definicji, *Słownik Języka Polskiego*, zob. <http://sjp.pwn.pl/sjp/ewolucja;2458173.html>, [dostęp: 10.02.2016].

¹³ K. Jałoszyński, *Współczesne zagrożenia terroryzmem*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2013, s. 25.

¹⁴ Autor przyjmuje tutaj nieco zmodyfikowaną formę definicji, *Słownik Biologiczny*, zob. https://www.bryk.pl/s%C5%82owniki/s%C5%82ownik_biologiczny/86621-mutacja.html, [dostęp: 10.05.2018].

w istotnych elementach. Koncepcja mutacji terroryzmu islamskiego, której najlepszy przykład stanowi ISIS, jest bardzo ważna. Wprowadza uporządkowanie pojęciowe, ponieważ nie jest ono nowego rodzaju organizacją niż ta stworzona przez Osamę Bin Ladena z punktu widzenia ideologicznego czy strukturalnego, ale bardziej skuteczną. Ma na to wpływ kilka czynników mutagennych, których zidentyfikowanie może mieć istotny wpływ na zapobieganie atakom terrorystycznym ISIS oraz innych organizacji terrorystycznych. Na podstawie zawartych w artykule informacji, stwierdza się, że ISIS jest mutacją dla Al-Kaidy. Na poniższej rycinie przedstawiono cechy charakterystyczne obydwu organizacji oraz czynniki mutagenne¹⁵, które wpłynęły na to, że Daesz jest ulepszoną wersją organizacji terrorystycznej założonej przez Osamę Bin Ladena.

Ryc. 1. ISIS mutacja Al-Kaidy

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁵ Czynniki mutagenne – są to czynniki, które mogą wywołać mutację w pierwotnym kształcie danego tworu i wpłynąć w znaczny sposób na jego ostateczny kształt.

Przyczyn powstania tzw. Państwa Islamskiego można upatrywać w słabości Al-Kaidy, która nie poradziła sobie ze zmieniającą się rzeczywistością, śmiercią lidera w osobie Osamy Bin Ladena oraz załamującej się strukturze sieciowej organizacji. Przede wszystkim jednak w utracie atrakcyjności w oczach członków i przyszłych terrorystów, a także w braku efektywności swoich działań. W wyniku zadziałości czynników mutagennych wyłoniła się z niej grupa, która mogła spełnić oczekiwania dużej ilości sfrustrowanych muzułmanów na Bliskim Wschodzie oraz na zachodzie. Przede wszystkim pochłonięta wojną w wyniku Arabskiej Wiosny Syria oraz pogrążony w chaosie Irak, pozwoliły na stworzenie czegoś na kształt państwa na swoim terytorium tzw. kalifatu – co było marzeniem wielu terrorystów. Ponadto niezależność finansowa i umiejętność wykorzystania technologii oraz perfekcyjnie zorganizowana struktura sieciowa przyczyniły się do sukcesu ISIS.

Wnioski

Terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa społecznego kształtował się od starożytności. Dlatego określenie jednej definicji pojęciowej dla szeregu terminów przypisanych temu zjawisku jest bardzo trudne. Podana w artykule definicja oraz uzupełnienia jej o cechy, których zdaniem autorki zabrakło miało na celu doprowadzić do ukazania, że terroryzm ewoluuje oraz mutuje. Co najważniejsze, nie można używać tych sformułowań wymiennie, ponieważ oznaczają co innego. Ale należy również podkreślić, iż trzeba zacząć stosować termin mutacji, ponieważ to on precyzyjnie odnosi się do zmian, które obecnie zachodzą w organizacjach terrorystycznych. Na przykład dla zobrazowania tych pojęć pokazane zostały przeobrażenia, zależności oraz czynniki mutagenne w islamskich organizacjach terrorystycznych takich jak Al-Kaida oraz tzw. Państwo Islamskie. Jednakże nie wyklucza się, że tą teorię można zastosować do wszystkich rodzajów terroryzmu. Efektem ewolucji terroryzmu było wytworzenie się pod koniec XX wieku islamskich organizacji terrorystycznych, które zdominowały całkowicie to zjawisko. Najbardziej rozpoznawalną organizacją terrorystyczną na świecie stała się Al-Kaida, która przeprowadziła największe w historii zamachy terrorystyczne. W wyniku śmierci Osamy Bin Ladena, braku umiejętności dostosowania się do zmieniającej się rzeczywistości oraz działań skierowanych na zwalczanie jej, w drugiej dekadzie XXI wieku jej siła osłabła. Jednakże świat nie znosi próżni, w wyniku mutacji Al-Kaidy oraz oddzielenia się od niej pewnej grupy, pojawiła się nowa organizacja terrorystyczna o nazwie Państwo Islamskie. Dzięki swoim umiejętnościom adaptacyjnym oraz sytuacji na Bliskim Wschodzie, zdołała stworzyć coś czego nie udało się żadnej

poprzedniej islamskiej organizacji terrorystycznej. Mianowicie swoje własne państwo, które umiejętnie rozwija struktury, walczy z skierowaną przeciw niej koalicją państw zachodnich, ale przede wszystkim zdobywa przez cały czas nowych zwolenników ideologii islamskiego kalifatu.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Aleksandrowicz T., *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwo Editions Spotkania, Warszawa 2015.
- [2] Bolechów B., *Terroryzm – aktorzy, statyści, widownie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- [3] Bruce S., *Fundamentalizm*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2006.
- [4] El Ghamari M., *Cool Jihad*, Wydawnictwo Difin SA, Warszawa 2018.
- [5] Jałszyński K., *Współczesne zagrożenia terroryzmem*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2013.
- [6] Madej. M., *Globalizacja zagrożeń asymetrycznych*, [w:] E. Haliżak, R. Kuźniar, I. Symonides (red.), *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, Warszawa 2004.
- [7] Nowakowska-Krystman A., *Terroryzm w ujęciu analiz strategicznych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015.
- [8] Przymies A., *Muzułmanie w Europie*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2005.
- [9] *Słownik Języka Polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/sjp/ewolucja;2458173.html>, [dostęp: 10.05.2018].
- [10] Tomczak M., *Ewolucja terroryzmu – sprawcy, metody, finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010.
- [11] Wejkszner A., *Globalna sieć Al-Kaidy. Nowe państwo islamskie*, Wydawnictwo Difin SA, Warszawa 2017.
- [12] Wejkszner A., *Państwo Islamskie narodziny nowego kalifatu*, Wydawnictwo Difin SA, Warszawa 2016.
- [13] Wejkszner A., *Samotne wilki kalifatu*, Wydawnictwo Difin SA, Warszawa 2018.

Źródła internetowe:

- [14] <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/konwencje.php>, [dostęp: 10.05.2018].
- [15] https://www.bryk.pl/s%C5%82owniki/s%C5%82ownik_biologiczny/86621-mutacja.html, [dostęp: 10.05.2018].

DEFINITION OF MUTATION AND EVOLUTION OF THE ISLAMIC TERRORISM IN XXI ST CENTURY

ABSTRACT

Terrorism as a threat to international security was identified relatively long ago. In the article, the author attempted to systematize the conceptual definition of the evolution and mutation of Islamic terrorism on the example of the relation between the two largest Islamic terrorist organizations Al-Qaeda and ISIS. To present this issue, the definition of Islamic terrorism and its placement in Islam were selected. In order to show that religion for terrorists is a sort of unjustified justification for their actions. To present what is the difference between the evolution and the mutation of the threat which is absolutely terrorism, its history and shaping among the threats to international security were presented. Thanks to what it was clearly stated that the current image owes to the long-term evolution of the phenomenon. Since the 1970s, primarily Islamic terrorist organizations dominate and they are subject to mutation, which was presented thanks to the comparison of Al-Qaeda and ISIS, and what mutagenic factors had an impact on the occurrence of this process. As a consequence, it was found that the mutation may be a stronger creation than its protoplast, and it was stressed that it is unwarranted to use two terms interchangeably, because they mean something else. Finally, emphasizing that this theory can be applied to all types of terrorism, which proves its universality.

Keywords:

evolution, mutation, definition, Islamic terrorism, Al-Qaeda, ISIS.